

SUB-FILM

En kagebog til filmproduktion
i skoler og fritidstilbud

AARHUS BILLEDE- OG MEDIESKOLE

LÆS BL.A. OM: 8 KLIP OG 1 SKRIG / PORTRÆTFILM / 6-MINUTTERSFILM / 10 TRIN TIL DET GODE KLIP

Unge fra Søndervangsskolen i Aarhus på optagelse til filmen

KOLOFON

Dette materiale er udarbejdet af Martin Spenner (Lommefilm), Erik Bjerre og Rune Lünell.

Alle rettigheder forbeholdes. Det er tilladt at citere fra materialet med tydelig kildeangivelse. Billeder og filmklip fra dette materiale må ikke offentliggøres i nogen sammenhæng, men udelukkende anvendes i forbindelse med undervisning og aktiviteter i skoler og fritidstilbud.

Materialet må ikke gøres til genstand for salg eller anvendes i andre sammenhænge end skoler og fritidstilbud for børn og unge.

En særlig tak til UNG i Aarhus og Unge [cooltour] for et rigtig godt samarbejde i U-Film, der udspringer af SUB-Film og har bidraget væsentligt til film- og billedmateriale i denne udgivelse.

© Martin Spenner, Erik Bjerre og Rune Lünell.
Aarhus, Juni 2014.

Aarhus Billed- og Medieskole
Frederiks Allé 20 A
8000 Aarhus C
post@aarhusbilledogmedieskole.dk

INDHOLDSFORTEGNELSE

INTRODUKTION

Introduktion til lærere og pædagoger	5
Metoder til aktiviteter med og af unge	5
Materialet og fælles mål for faget dansk	5
Anbefalinger til brug af undervisningsmaterialet	5
Hvad lærer eleverne af materialet?	5

KAPITEL 1

8 klip og 1 skrig	7
Bliv bedre til at skabe medrivende film	7
6 Dogmer	7
Trin 1: Idéfase og skudliste	8
· Tidsforbrug Trin 1: Maks. 30 min	8
· Skudliste – 8 klip og 1 skrig	8
Trin 2: Optagelse	9
· 5 gode råd	9
· Tidsforbrug Trin 2: Maks. 30 minutter	10
Trin 3: Redigering og upload	11
· Instruktionsfilm som gør det nemt at lære redigering	11
· Tidsforbrug Trin 3: Maks. 30 minutter	11
Trin 4: Premiere	12
· Tidsforbrug Trin 4: Maks. 30 minutter	12
Til underviseren	12

KAPITEL 2

Portrætfilm	13
5 Dogmer	14
Trin 1: Idéfase	15
· Medbring en personlig ting	15
· Fortæl en personlig historie	15
· Tidsforbrug Trin 1: Maks. halvanden time	15
· 10 hjælpesætninger	16
Trin 2: Skudliste - jeres film er en fisk	17
· Hovedet – begyndelse/anslag	17
· Kroppen – midte/handling	17
· Halen – slutning/ klimaks	17
· Tidsforbrug Trin 2: Maks. 1 time	18
Trin 3: Optagelser og redigering	18
· Tidsforbrug Trin 3: Maks. 3 timer	18
Trin 4: Premiere	18
· Tidsforbrug Trin 4: Maks. 1 time	18
Til underviseren	19

KAPITEL 3

6-minuttersfilm, Skriv før I skyder	20
Begynd med manuskriptet	21
Trin 1: Synopsis	22
· 10 Gode Råd	24
· Få en skarpere fortalt historie, brug tjeklisten	25
· Tidsforbrug Trin 1: 2 lektioner	25
Trin 2: Outline	26
· Overblik over filmen scene for scene	26
· Tidsforbrug Trin 2: 2 lektioner	26
Trin 3: Manuskript	26
· Vis følelser med handlinger	26
· Tidsforbrug Trin 3: 2 lektioner	27

KAPITEL 4

6-minuttersfilm, Iscenesættelse	28
Trin 1: Prøveoptagelse	29
· Gode råd om optagelser	29
· Ordforklaringer	30
· Tidsforbrug Trin 1: 2 lektioner	30
· Eksempler på beskæringer	31
· Eksempler på perspektiv	31
Trin 2: Giv jeres scene et kritisk blik	32
· Tidsforbrug Trin 2: 1 lektion	32
Trin 3: Iscenesættelse af hele manuskriptet	32
· Eksempel på skudliste	32
· Tidsforbrug Trin 3: 2 lektioner	33
Trin 4: Forberedelse til optagelse	33
· Tidsforbrug Trin 4: 1 lektion	33

KAPITEL 5

6-minuttersfilm, Optagelse	34
Optagelser med spejlreflekskamera (SLR)	35
Tidsforbrug Kapitel 5: 2 dage à 4 lektioner	37

KAPITEL 6

Redigering	38
10 trin til det gode klip	39
Sådan klipper I en scene godt	39
Tidsforbrug Kapitel 6: 4 lektioner	39

KAPITEL 7

Premiere	40
Tidsforbrug Kapitel 7: 2 lektioner eller mere	41

Medarbejdere fra UngIAarhus laver 1-minutsfilm efter samme metode, som medarbejderne senere skal vejlede de unge i at bruge.

INTRODUKTION TIL LÆRERE OG PÆDAGOGER

Dette undervisningsmateriale er skabt til alle, der gerne vil lave film, men aldrig for alvor har lært det.

Metoder til aktiviteter med og af unge

Undervisningsmaterialet er udviklet af projektet SUB-FILM i Aarhus. SUB-FILM var en del af et 3-årigt, landsdækkende modelforsøg, som i 2011-14 havde fokus på ungekultur. Modelforsøget, der var iværksat af Børnekulturens Netværk under Kulturministeriet, skulle bidrage til udviklingen af kunst- og kulturtilbud for, med og af unge i kommunalt og kulturregionalt regi. Børnekulturens Netværk ønskede med forsøget at kvalificere lokale kunst- og kulturaktiviteter for, med og af unge og at udvikle modeller og metoder, som kan deles og udbredes på nationalt plan.

Materialet og fælles mål for faget dansk

Dette undervisningsmateriale passer til fælles mål for faget dansk i overbygningen efter nedenstående retningslinjer.

Trinmål 9. klasse. Eleverne skal lære at:

- udtrykke sig i billeder, lyd og tekst i komplekse produktioner samt i dramatisk form søge og anvende information og dokumentere kendskab til kritisk anvendelse af søgeresultaterne
- udvikle sproglig og kulturel kompetence til brug i en globaliseret verden

Trinmål 10. Klasse. Eleverne skal lære at:

- udtrykke sig i billeder, lyd og tekst i såvel enkle som mere komplekse produktioner
- kunne anvende informationsteknologi kritisk med reference til benyttede kilder
- indgå i et mangesproget samfund og tilegne sig andre sprog

Anbefalinger til brug af undervisningsmaterialet

Materialet henvender sig direkte til elever i udskolingen og kan samtidig bruges som lærebog i ungdomsklubber og

fritidstilbud. Hverken elever, lærere eller pædagoger behøver forudgående kendskab til filmproduktion. Men vi anbefaler, at man som lærer eller pædagog læser hvert kapitel igennem for at forberede forløbet med de unge. Materialet er lektionsopdelt, så det er nemt at passe ind i en almindelig skoledag. Vi anbefaler, at man følger materialets struktur og begynder med at lave de helt korte film.

Hvad lærer eleverne af materialet?

- At fortælle en filmisk historie kort og fokuseret
- At fortælle om sig selv for et rigtigt publikum
- Grundlæggende filmproduktion inspireret af professionelle metoder
- Samarbejde omkring opgaveløsning
- Viden om billedmanipulation
- At kunne skabe forbindelse mellem film og andre fortælleformer
- At kunne bruge film og levende billeder som en del af en aflevering i skolen

Didaktiske overvejelser:

Ikke mindst elever med særlige behov kan med fordel bruge dette undervisningsmateriale, fordi det er tænkt som en kagebog. Den pædagogiske progression går fra lomme-film til mere kompleks professionel filmproduktion, uden at eleverne skal læse en masse. De skal blot gå frem trin for trin. Samtidig giver materialet sjove og stærkt afgrænsede rammer for filmproduktionen, som er nemme at forstå og anvende. Det er samtidig nemt for eleverne selv at vurdere, om de har løst opgaven rigtigt, da rammerne er så klare og enkle.

Fortsat under udvikling

Materialet, der bygger på de erfaringer, SUB-FILM har samlet undervejs i det 3-årige forløb, vil fortsat være under udvikling. Erfaringer om brugen af det i skoler og fritidstilbud er derfor meget velkomne.

KAPITEL 1

Klik på linket, hvis I vil se en kort film om optagelser med iPad.
<https://vimeo.com/99317376>

8 KLIP OG 1 SKRIG

I slutningen af dette kapitel er der en kort vejledning til underviseren, som beskriver tidsforbrug og forberedelse.

Bliv bedre til at skabe medrivende film

En professionel filmskaber laver altid film til et publikum. Nogle film sælger et par tusinde billetter. Andre sælger millioner. Men ingen professionelle film bliver lavet for blot at underholde filmskabers nære venner og familie. Derfor skal professionelle film fortælles i et filmsprog, som alle mennesker kender og forstår.

Jeres mål med denne øvelse er at blive bedre til det helt grundlæggende filmsprog, som er fælles for filmskabere og publikum over hele verden. I skal lære om etableringsskud, brug af location, klippertype og stramt fortalte historier.

Det betyder ikke noget, om I optager filmene på en smartphone, en tablet eller et kamera. Brug den teknik, der er nemmest for jer at komme i gang med.

6 DOGMER

Filmen skal bestå af 8 klip

I skal vænne jer til at flytte kameraet, fordi historier fortalt med flere forskellige kameraindstillinger er mere interessante at se på. Det samme gælder film, der holder en høj klippertype.

Filmen må højst vare 30 sekunder, men den må gerne være kortere

I filmverdenen siger vi KISS – Keep It Short & Simple. Jeres historie skal skæres helt ind til benet og kun fortælle det vigtigste. Det er ligesom med reklamefilm. De varer sjældent mere end 30 sekunder, og mange af dem husker man i lang tid, fordi de bliver fortalt kort og sjovt med en enkelt pointe.

Klip 1 skal være et etableringsskud, som viser hvor historien foregår

Et såkaldt etableringsskud fortæller publikum, hvor historien foregår. Det kan være en bagerforretning set udefra, hvis handlingen foregår i en bagerforretning. Eller et overblik-

billede inde fra en svømmehal, hvis historien f.eks. foregår på en bassinkant. Hvis publikum ikke får et sådant etableringsskud fra begyndelsen, bliver de ofte forvirrede. I risikerer, at de springer fra uden at se filmen færdig, hvis I ikke laver et etableringsskud.

Klip 8 skal indeholde et skrig

Enhver film skal slutte på et dramatisk højdepunkt. Skriget er et dramatisk højdepunkt, og det behøver ikke at være et skrig af frygt. Det kan også være et skrig af glæde eller overraskelse. Skriget er det punktum, der slutter fortællingen.

Filmen må kun foregå på én location

Filmen bliver nemmere at lave, når I ikke skal flytte skuespillere, rekvisitter og optageudstyr mellem flere locations. I får ro til at skrive historien og afprøve, hvilke handlinger og replikker, der virker ægte. Og I får tid til at optage filmen med flere kameraindstillinger.

Når I kun må bruge én location, er I tvunget til at finde netop den location, der er mest troværdig for jeres historie. En god og troværdig location er lige så vigtig som en dygtig skuespiller. Den hjælper med at fortælle jeres historie, så publikum tror på den.

Optag kun i nær og halvnær

Nærbilleder er et af filmsprogets mest effektive udtryk. Kun på film kan vi bringe publikum helt tæt på skuespillernes ansigter og handlinger. Vi kan se deres følelser i kraft af ansigtsudtryk og måden, det ændrer sig på. I teatret sidder vi mindst et par meter væk. Brug denne øvelse til at udforske nærbilledet. Hvis I optager på en lille location, f.eks. et toilet eller en elevator, er der i øvrigt en naturlig grund til at bruge mange nær- og halvnærbilleder, fordi der ikke er andre muligheder.

SKUDLISTE 8 KLIP OG 1 SKRIG

TRIN 1: IDÉFASE OG SKUDLISTE

- I skal lave 8 klip og 1 skrig i grupper à 3-4 elever. Jeres underviser har på forhånd valgt, hvilken location I skal filme på.
- Print skudlisten, som I finder nedenfor, og skriv filmens 8 klip ned på den.
- Klip 1 er filmens start. I skal lave et etableringsskud, som fortæller publikum, hvilken verden historien foregår i.
- Klip 2 til 7 er filmens handling, som bygger op til filmens slutning.
- Klip 8 er filmens afslutning, hvor handlingen kulminerer med et skrig.
- Når I har fået jeres location og printet skudlisten så gå evt. til jeres location for at skrive historien.

Tidsforbrug Trin 1: Maks. 30 min.

Dato:

Gruppemedlemmer:

Location:

Klip 1: (etableringsskud)

Klip 2:

Klip 3:

Klip 4:

Klip 5:

Klip 6:

Klip 7:

Klip 8: (lyd; skrig)

Unge fra Søndervangsskolen i Aarhus på filmoptagelse.

TRIN 2: OPTAGELSE

5 gode råd

I må bruge enten smartphone, tablet eller kamera til optagelserne. Uanset hvad I vælger, bør I følge disse enkle råd, som giver jer en mere professionelt udseende film.

Hold kameraet vandret og stabilt

Hold altid smartphone, tablet eller kamera vandret. Vandret er det format, alle professionelle film både optages og vises i. Biograflærreder, fladskærme, projektorer og computerskærme er vandrette. Lodrette optagelser bruges kun til fotografier, men aldrig på film. Aldrig.

Kamera – håndholdt eller på stativ?

En tablet eller en smartphone er som regel håndholdt og helt uden stativ. Håndholdt kameraføring er et filmisk virkemiddel, der kan understrege en særlig stemning, f.eks. frygt eller forvirring. Men hvis I ikke ønsker denne særlige stemning, skal I holde kameraet helt roligt. Brug gerne et stativ, et bord eller en stabel bøger til at holde kameraet roligt. Det giver bedre billeder. I kan eventuelt købe eller låne en holder til jeres tablet. Der findes mange forskellige modeller på markedet, men gå efter en model, der kan skrues på et stativ.

Lys

Hvis I ikke har nok lys på jeres location, bliver billederne kornede og grumsede. Det bedste er derfor at optage i dagslys eller i lokaler, hvor I kan tænde rigeligt lys. Billederne bliver

Optagelserne bliver mere rolige, når I bruger stativ til jeres kamera eller tablet.

I får bedre lyd på jeres filmoptagelser, hvis I bruger en ekstern mikrofon.

dog ødelagte, hvis de får for meget lys. Nogle gange kan billederne helt forsvinde i hvidt lys. Det sker ofte, hvis I filmer mod en lys himmel, et lyst gulv eller en lys væg. Eller når solen eller en anden lyskilde rammer direkte ind i linsen. Husk derfor altid at se jeres optagelser igennem med det samme, så I kan lave dem om, hvis lyset ikke er godt nok.

Lyd

En god lydside gør jeres film bedre. Det er især vigtigt, at publikum kan høre, hvad skuespillerne siger. Ellers springer publikum fra, inden filmen er slut. Den mindste blæst, lyden af trafik eller mennesker der snakker i baggrunden, kan nemt ødelægge den gode lyd. Find en location uden for meget baggrundsstøj. Stop optagelserne, hvis I bliver forstyrret af støjkluder som biler, fly eller råbende mennesker. Se og lyt optagelserne igennem med det samme, så I kan tage dem om, hvis lyden ikke er god nok. Det er svært at få god lyd, når I optager med den indbyggede mikrofon i en iPad, en mobil eller et kamera. Hvis I har en god mikrofon, som I kan slutte til lydindgangen på jeres optageudstyr, så brug den. Har I ikke en god mikrofon, er det ekstra vigtigt, at I kommer tæt på skuespillerne, når de taler.

Nærbilleder

Nærbilleder skaber nærvær og dermed større nysgerrighed hos jeres publikum. Brug dem. Har I mange billeder, hvor skuespillerne står langt fra kameraet, oplever publikum en følelsesmæssig afstand til jeres historie.

Optager I med tablet eller smartphone, er det ekstra vigtigt at komme tæt på, fordi zoom-funktionen ødelægger kvaliteten af billedet.

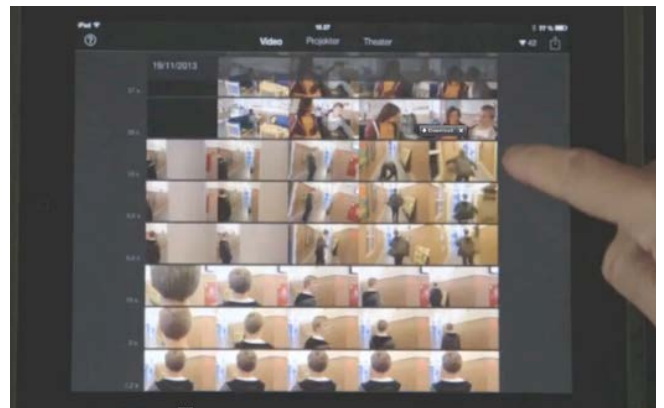
Undgå filmet teater

Forestil jer, at I går i teateret og ser en dramatisk forestilling. I sætter jer på første række og optager hele dramaet med en iPad. Bliver det en god film? Nej! En film uden klip og afstand til hovedpersonerne bliver hurtig uinteressant. Forestil jer derimod, at I står på scenen. I kommer helt tæt på, og I optager dramaet fra flere vinkler. Så bliver det interessant. Med andre ord: Jeres film skal have en vis klippertype og variation i billedbeskæring, så der veksles mellem at være tæt på karaktererne og på afstand af dem.

Tidsforbrug Trin 2: Maks. 30 minutter

Brug et enkelt redigeringsprogram. iMovie til Mac har f.eks. alle de funktioner, I skal bruge.

Instruktion i brug af iMovie til iPad. Film 1

<http://www.lommeffilm.dk/kanaler/faste-kanaler/undervisning/imovie-til-ipad-kap-1-3>

TRIN 3: REDIGERING OG UPLOAD

Instruktionsfilm som gør det nemt at lære redigering

Tjek instruktionsfilmene og bliv klogere på, hvordan I redigerer og uploader med en iPad. Mange af de gode råd kan også bruges, hvis I redigerer med Apple eller Windows. Tjek eventuelt Kapitel 6, hvis I vil vide mere om redigering med Apple og Windows. Og få en masse gode råd om at klippe film.

Tidsforbrug Trin 3: Maks. 30 minutter

Instruktion i brug af iMovie til iPad. Film 2

<http://www.lommeffilm.dk/kanaler/faste-kanaler/undervisning/imovie-til-ipad-kap-4-6>

Instruktion i brug af iMovie til iPad. Film 2

<http://www.lommeffilm.dk/kanaler/faste-kanaler/undervisning/imovie-til-ipad-kap-7-10>

I laver film til et publikum, så husk at holde en festlig premiere.

TRIN 4: PREMIERE

Se filmene sammen i klassen og giv hinanden konstruktiv kritik. Når I ser hinandens film, skal I forberede jer på at fortælle om én ting, der er lykkedes godt i hver film, og én ting, der kan gøres bedre næste gang.

I kan også holde premiere ved at uploade filmene til enten Youtube, Vimeo eller Skoletube og skabe en QR-kode til hver film. Skoletube opretter automatisk en QR-kode, når I uploader.

QR-koderne kan I printe og sætte op på de locations, hvor filmene er optaget, f.eks. legepladsen, cykelskuret, kantinen. Det er sjovt at afholde premiere på de rigtige locations, som filmene er knyttet til. Det kræver dog, at der er forbindelse til nettet på filmenes locations, og at der er hentet en QR-scanner til iPad'en.

Tidsforbrug Trin 4: Maks. 30 minutter

TIL UNDERVISEREN

Afsæt 3 timer til at lave 8 klip og 1 skrig inklusiv din egen forberedelse. Inden I begynder, er det en fordel at opdele klassen i grupper a 3-4 elever. Husk at printe skudlisten, så hver gruppe har en skudliste fra begyndelsen.

Skriv på forhånd en individuel location på hver skudliste, så hver gruppe optager på sin helt egen location. Sørg for at alle locations er i nærheden, og at hver location er overskuelig, f.eks. et toilet, et bord i kantinen, et klasseværelse.

Lad en elev fra hver gruppe trække en skudliste med en location på, som opstart på forløbet. Så er locations tilfældigt fordelt. Husk at fortælle eleverne, at de skal have skudlisten godkendt af dig, inden de går i gang med optagelserne.

KAPITEL 2

PORTRÆTFILM

Brug historier fra jeres eget liv til at skabe en film, publikum har lyst til at se.

PORTRÆTFILM

I øvelsen '8 klip og 1 skrig' arbejdede I med etablerings-skud, brug af location, klipperytme og en stramt fortalt historie. I denne øvelse skal I bygge endnu mere på historien, og historien skal handle om jer selv eller en af jeres klassekammerater.

I slutningen af dette kapitel er der en kort vejledning til underviseren, som beskriver tidsforbrug og forberedelse.

5 DOGMER

Filmen skal være dokumentarisk og handle om en i jeres gruppe

Andre mennesker vil gerne vide mere om jer. Og med kameraet har I chancen for at tilfredsstille deres nysgerrighed. Og husk, jeres publikum vil hellere høre meget om én enkelt ting i én persons liv, frem for flere ting i flere personers liv. Så vælg én i gruppen og fortæl én ting om ham eller hende.

Det kan være en god idé at fortælle om noget, personen interesserer sig for eller er vild med at lave.

Filmen må maks. vare 1 minut

Hvorfor? For at skære jeres historie ind til benet. Og for at få jer til at fortælle i dybden om én ting.

Filmen skal indehold mindst 15 klip – meget gerne flest nærbilleder

Hvorfor? For at undgå filmet teater og for at skabe en naturlig klipperytme med flere forskellige kameraindstillinger.

Filmen skal have en titel – derudover ingen tekst

Hvorfor? En god titel slår filmens tema an. Den skaber forventning og nysgerrighed hos publikum. Tænk jer derfor godt om. Bortset fra filmens titel må I ikke bruge tekst i filmen, heller ikke til rulletekster. I skal tænke i billeder, ikke

Medbring en personlig ting, som fortæller noget særligt om dig.

i tekst. I har kun 1 minut til at fortælle jeres historie.
Brug det minut effektivt.

Filmen må kun indeholde rettighedsfri musik + lyd

Hvorfor? Hvis I ikke har rettighederne til den musik og de lydfiler, I downloader og bruger i filmen, må I ikke dele den på nettet med andre. Og hele idéen med at lave disse film er, at de skal være så gode, at de er værd at dele med andre. Hent derfor kun musik og lyde fra websider, hvor det er tilladt.

Musik og lyd må ikke må dominere jeres film, men skal hjælpe med at fortælle filmens historie, som er filmens vigtigste element.

TRIN 1: IDÉFASE

Medbring en personlig ting

I skal hver især medbringe én eller to ting hjemmefra, der har personlig betydning. Det kan være et foto, en bog, et par sko, en fodbold. Tingen kan også være en souvenir fra en rejse. Eller en ting, der har spillet en rolle i en betydningsfuld oplevelse, f.eks. en flækket cykelhjelm, der har reddet livet for en af jer. Hvad som helst, bare tingen kan bruges til at fortælle noget personligt.

Fortæl en personlig historie

I skal arbejde i grupper a 3-4 elever. Begynd med at fortælle om hver jeres ting. Fortæl hvorfor I har taget tingen eller tingene med. Når I har taget en runde, er der helt sikkert kommet mindst én god historie, som er værd af filmatisere. Hvis ikke, kan I måske finde inspiration i de historier, de andre i klassen fortæller. Eller I kan bruge de 10 hjælpesætninger, som jeres lærer har printet ud. De kan læses på næste side.

Når I har to-tre historier klar, skal I vælge den historie, I helst vil filmatisere. Det er ikke et krav, at en af de medbragte ting indgår i filmen. Tingene er blot med for at sætte gang i jeres historiefortælling.

Tidsforbrug Trin 1: Maks. 1½ time

10 HJÆLPESÆTNINGER

“Min største interesse/passion er ...”

“Det, jeg er allerbedst til, er ...”

“Jeg vil gerne være bedre til ...”

“Lige nu, glæder jeg mig allermest til ...”

“En, jeg savner, er ...”

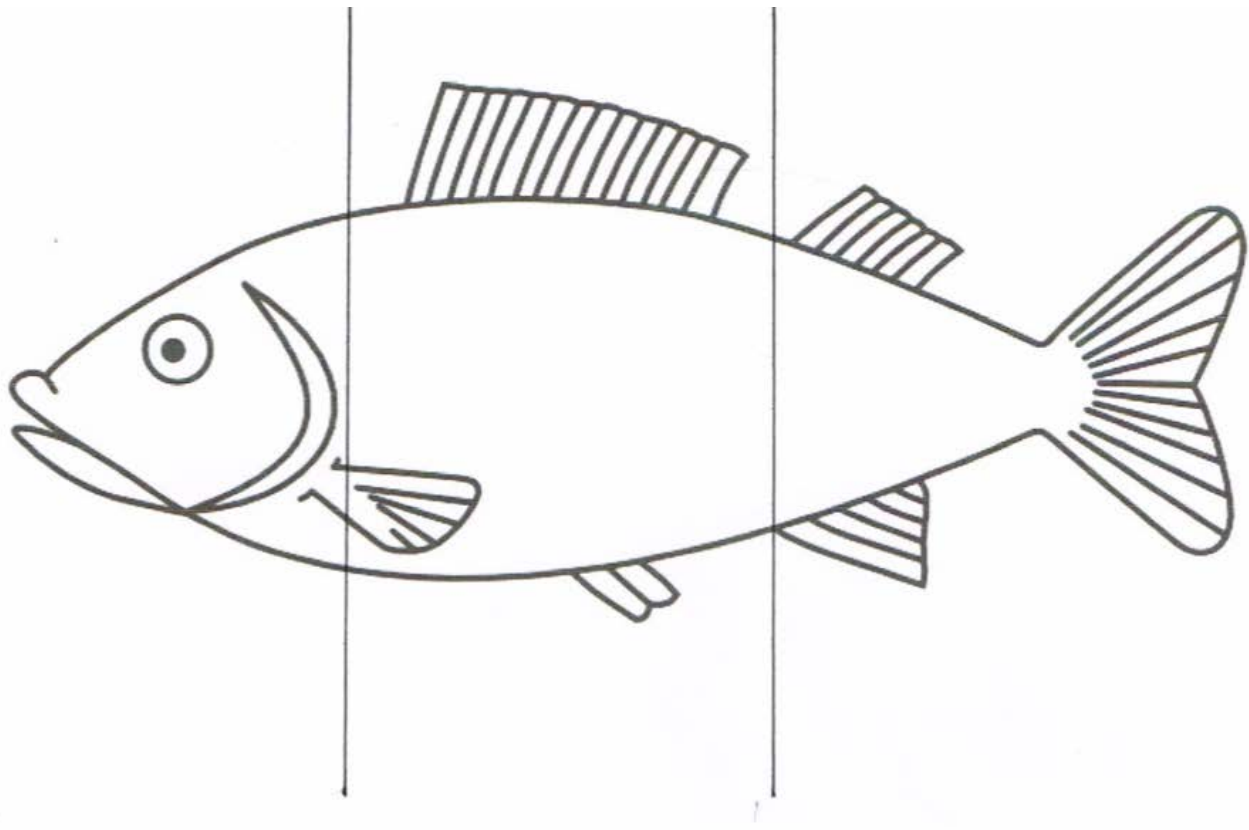
“Det værste, jeg overhovedet ved, er ...”

“Mit bedste minde er ...”

“Min store drøm er...”

“Kære (video)dagbog ...”

“Hvis jeg havde en dag tilbage, ville jeg ...”

1. Begyndelse/anslag

2. Midte/handling

3. Slutning/klimaks

Alle film har et anslag, en handling med konflikter og et klimaks. Klimakset må gerne være sjovt eller dramatisk. Man siger, at en film skal 'slå med halen'.

TRIN 2: SKUDLISTE – JERES FILM ER EN FISK

En historie fortælles ofte i tre afsnit: Begyndelse, midte og slutning. Nogle kalder de tre afsnit for anslag, handling og klimaks.

Hovedet – begyndelse/anslag

Det er i filmens anslag, I skal have publikum på krogen og gøre dem nysgerrige efter at se hele filmen. Filmens hovedperson præsenteres i anslaget. Her forstår publikum, hvad der er på spil for hovedpersonen. Har hovedpersonen f.eks. en særlig interesse, en hemmelighed eller en frygt? Det er også i anslaget, at I skal placere filmens titel.

Kroppen – midte/handling

Her udspiller filmens handling sig. Hvordan lever hovedpersonen med sin særlige interesse, frygt eller hemmelighed? Hvilken modstand møder hovedpersonen, hvad er konflikten?

Halen – slutning/klimaks

Der skal sættes punktum for en film, og det skal helst være markant. Lad fisken slå et svirp med halen, så publikum husker jeres film. Når I har valgt en historie, så tegn en fisk og inddel den i tre dele. Skriv herefter ind i fisken, hvad der er historiens anslag, handling og klimaks. Bryd derefter de tre dele ned i forskellige skud. Snak om hvordan og med hvilke

billeder, I mest effektivt og medrivende kan fortælle jeres historie?

Inspiration

Se gerne disse seks film, som er lavet ud fra de samme dogmer, som I skal bruge. Når I ser filmene, så se efter, hvordan de er delt i tre dele: anslag, handling, klimaks. Snak også med hinanden om, hvordan filmene præsenterer hovedpersonen. Og hvordan filmene viser, hvad der er på spil for hovedpersonen.

Tidsforbrug Trin 2: Maks. 1 time

TRIN 3: OPTAGELSER OG REDIGERING

Læs Kapitel 1, Trin 2 og 3, hvis I vil have genopfrisket de gode råd om optagelse og redigering.

Tidsforbrug Trin 3: Maks. 3 timer

TRIN 4: PREMIERE

Det er spændende at vise sin film for de andre i klassen. Husk at give de andre gruppers film den samme opmærksomhed, som I forventer til jeres film. Klap af hinandens film, det har de uden tvivl fortjent.

Tidsforbrug Trin 4: Maks. 1 time

Konditordrømme: <http://lommeilm.dk/kanaler/aktuelle-kanaler/sub-film/ShowVideo?id=2846>

Deep Shit: <http://lommeilm.dk/kanaler/aktuelle-kanaler/sub-film/ShowVideo?id=1951>

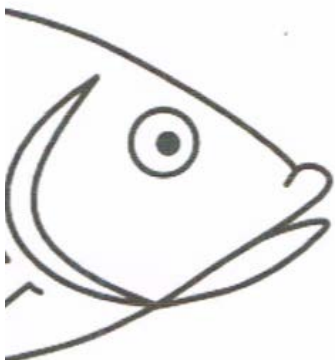
En dag tilbage: <http://lommeilm.dk/kanaler/aktuelle-kanaler/sub-film/ShowVideo?id=1980>

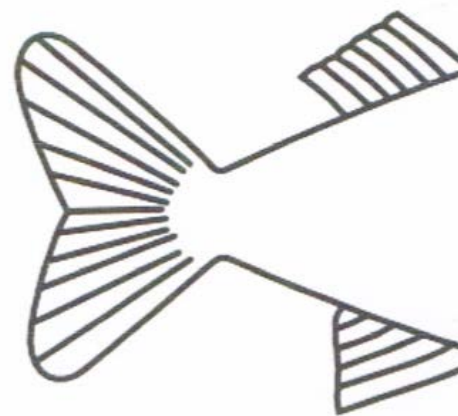

A Fingerboarders Life: <http://lommeilm.dk/kanaler/aktuelle-kanaler/sub-film/ShowVideo?id=1991>

Drømmeren: <http://vimeo.com/99317596>

TIL UNDERVISEREN

Afsæt 6-7 timer til portrætfilmene inklusiv din egen forberedelse. Del gerne forløbet, så I gennemfører det over to på hinanden følgende dage. Brug første dag på idéfasen og skudlisten. Lav optagelser, redigering og premiere dagen efter.

Forberedelse

Opdel klassen i grupper a 3-4 elever. Bed dem medbringe en eller to ting, der betyder noget særligt for dem, som beskrevet ovenfor. Print 10 hjælpesætninger til hver gruppe.

Idéfasen

Fordel eleverne i deres grupper og bed dem fortælle hinanden om de ting, de har taget med. Afbryd idéfasen efter 15-20 minutter. Lad derefter hver gruppe fortælle de andre i klassen, hvor langt de er nået. Lad derefter idéfasen fortsætte, og bed hver gruppe finde den historie, de vil arbejde videre med. Er

grupperne gået i stå, eller har de brug for hjælp og inspiration, kan de arbejde med de hjælpesætninger, du har printet til hver gruppe. Slut idéfasen med at lade hver gruppe fremlægge deres idé for de andre i klassen. Bed eleverne om at give hinanden konstruktive tilbagemeldinger, så alle idéer bliver endnu bedre. Byd også selv ind med konstruktive tilbagemeldinger.

Premiere

Forbered opponentgrupper til premieren. Udpeg en gruppe, der skal forholde sig til en anden gruppes film. Bed gruppen tænke over tre positive ting, de kunne lide i den anden gruppes film. Vær især opmærksom på at bede dem om at forklare, hvorfor de kunne lide netop de tre ting. Bed desuden opponentgruppen om at udpege tre ting, der kunne forbedres til næste gang. Og igen, bed dem om at argumentere for deres forslag. Lad til sidst gruppen selv komme til orde.

KAPITEL 3

Professionelle filmskabere finder ikke på filmen, når de står midt i optagelserne. De skriver et manuskript, så de kan planlægge optagelserne i alle detaljer.

6-MINUTTERSFILM

SKRIV FØR I SKYDER

I skal nu lave en film, der varer mellem 3 og 6 minutter. Det lyder måske ikke af meget. Men hvis I vil holde publikums opmærksomhed fanget i 3-6 minutter, skal I forberede jer grundigt.

Den professionelle måde at skabe film på

Inden professionelle filmskabere optager en spillefilm, der varer 90 til 120 minutter, har de ofte brugt 2-3 år på at forbedre sig. De har skrevet et manuskript på 90 til 120 sider, der indeholder alle filmens scener.

I manuskriptet er alle scenerne beskrevet i detaljer med dialog, handling, påklædning, rekvisitter og location.

På baggrund af manuskriptet laver professionelle filmskabere altid et storyboard, der med tegninger viser alle de kamera-vinkler og billedbeskæringer, hver eneste scene fortælles med. Men det er et stort arbejde at lave et storyboard, hvis man virkelig skal have noget ud af det.

Derfor arbejder vi ikke med storyboards i dette filmforløb. I stedet arbejder vi med skudlister, som I allerede har prøvet at lave i både Kapitel 1 og 2.

Begynd med manuskriptet

I skal forberede jeres optagelser på en måde, der minder meget om professionelle filmskaberes måde at arbejde på. Inden I begynder at lave skudlister til jeres 6-minuttersfilm, skal I derfor skrive filmens manuskript. Det skal skrives i tre trin, ligesom professionelle manuskriptforfattere gør:

1. Synopsis
2. Outline
3. Manuskript

Synopsis

En synopsis er en kort genfortælling af filmen fra start til slut. Man skriver en synopsis, fordi man skal have de store

linjer i historien på plads, inden man skriver selve manuskriptet. Ellers bliver det noget rod, og man mister overblikket over historien.

Outline

En outline beskriver hver af filmens scener på to-tre linjer. Når I har jeres outline på plads, er det nemt at se, om nogle scener kan undværes. Eller om I skal have andre scener med, for at publikum forstår historien. Når jeres outline er færdig, er I klar til at skrive jeres manuskript.

Manuskript

I manuskriptet skriver I, hvad filmens karakterer gør og siger i hver eneste scene. I skal således kun skrive, hvad publikum ser og hører.

Manuskriptet er ikke blot en fortælling. Det er også et arbejdsblad, som alle på holdet bruger undervejs i produktionen af filmen. I skal f.eks. bruge manuskriptet til at planlægge optagelserne: Hvilke locations skal I bruge? Hvilke rekvisitter I skal have med? Hvor mange statister skal I lave aftaler med? Og mange andre spørgsmål, der skal være styr på inden optagelserne. I bruger også manuskriptet under optagelserne, så I hele tiden har styr på, hvor langt I er kommet, og hvad I mangler at optage. Og I bruger manuskriptet som en huskeseddel at klippe filmen efter, når I har lavet alle optagelserne.

Ordforklaring: Karakterer

På film kalder man personer for karakterer. En karakter er en fiktiv person, der kan indeholde personlige træk, evner og egenskaber, der er inspireret af mange forskellige, virkelige mennesker. Eller som er frit opfundne.

TRIN 1: SYNOPSIS

Få idéen, begynd med hovedkarakteren

Begynd med at beskrive jeres hovedkarakter, så vokser filmen frem af hendes historie. Hvad hedder hun? Hvor gammel er hun? Hvad er hun rigtig god til? Hvad vil hun? Hvad drømmer hun om? Hvad er hendes største problem lige her og nu? Er der nogen, der vil have hende ned med nakken? Har hun mistet noget, hun vil have tilbage? Har hun stjålet noget og fortrudt det? Skændes hendes far og mor hele tiden? Drikker hun sig for fuld til en fest? Har hun kysset med en anden end sin kæreste? Skriv alle de emner ned, I kan komme i tanker om.

I fortæller om en karakter

I fortæller om en hovedkarakter, ikke om jer selv. I kan derfor lade jeres hovedkarakter sige og gøre hvad som helst uden at føle jer flove eller grove. Kun én ting er vigtig: Det skal føles som en sand historie, der kunne ske for en af jer, eller for en I kender. Og det skal være en hovedkarakter på jeres egen alder. De andre karakterer i filmen må gerne være yngre eller ældre end jer selv.

I har kvajepligt

Husk, at I har kvajepligt. I skal lave noget skidt, inden I kan lave noget godt. Sæt ord på alle de tossede og dumme idéer i stedet for at brænde inde med dem. De dumme idéer fører ofte videre til de mest geniale idéer. Der er en hårfin grænse mellem det tossede og det geniale. Så giv den gas, sig ja til hinandens forslag. Giv jer selv plads til at være platte, kedelige og skøre. Lad være med at tænke alt for meget, når I brainstormer. Slå hjernen fra og sig det første, der falder jer ind, selvom det virker helt gak eller møgkedeligt.

Vælg et emne, og skriv om det i en synopsis

Når I ikke kan komme i tanke om flere idéer, vælger I én idé. Den skriver I som en synopsis. Er jeres tema f.eks. 'ensomhed', skriver I en synopsis om et menneske, der forsøger at komme ud af sin ensomhed. Dette er et eksempel på en sådan synopsis:

'Helt i bund' er lavet efter den metode, I skal arbejde efter i resten af dette filmforløb. Klik på linket, hvis I vil se filmen til inspiration.

<https://vimeo.com/99317593>

Eksempel 1 på en synopsis: Sofie er ensom

"Sofie er ensom og uden for fællesskabet i skolen. Hun vil gerne være med i kliquen af seje piger, men de afviser hende. For at vinde de seje pigers respekt laver hun om på sig selv. På den måde lykkes det Sofie at blive en af de seje piger, men hun opdager hurtigt, at de laver en masse ting, som hun slet ikke vil være med til. Sofie forlader derfor kliquen, som håner hende. Men Sofie samler en gruppe andre outsiders omkring sig - både drenge og piger. De skaber deres eget fællesskab, og Sofie er ikke længere ensom."

Se historien fra en anden synsvinkel

En historie har altid to sider. Mindst. Prøv derfor at skrive en synopsis mere, hvor I ser den samme historie fra et andet menneskes synsvinkel. Det giver jer helt sikkert nye idéer til handlingen.

Eksempel 2 på en synopsis: Mona vil have hævn

"Mona er bedste veninde med lederen af de seje piger, Emma. En dag prøver Sofie at blive en del af kliquen, men Mona siger,

Sofie er for barnlig, og de andre griner. Næste dag har Sofie taget lækker makeup på og skaffet billetter til en fed koncert, som hun vil dele ud til kliquen. Lederen Emma synes, at Sofie er blevet mega sej og gør hende til sin bedste veninde. Mona rykker ned i hierarkiet og vil have hævn. Mona lokker Sofie til at stjæle penge på skolens kontor, mens Mona holder vagt uden for døren. Ude på gangen kalder Mona på en lærer og fortæller, at Sofie er ved at stjæle. Sofie bliver smidt ud af skolen. Mona får det dårligt med, hvad hun har gjort og fortæller sandheden til læreren. Mona forlader kliquen af seje piger. Emma var alligevel ikke hendes rigtige veninde. Det var hult."

Tjek om idéen holder

Brug denne tjeklisten '10 Gode Råd' til at skrive jeres synopsis igennem med. Med tjeklisten får I skrevet en film, publikum har lyst til at se. Tjeklisten bygger nemlig på professionelle filmskaberes erfaringer med, hvad der fanger publikums interesse, når de ser film.

10 GODE RÅD

Tænk på historien om Sofie (eksempel 1 og 2 på en synopsis) og tjek, hvordan den historie bruger de 10 gode råd, I kan læse her:

1. Fortæl fra begyndelsen, hvem der er filmens hovedkarakter

Så ved publikum, hvem de skal holde med. Handler filmen om Sofie, så er det hende, vi skal læse om først i manuskriptet.

2. Hvis hovedkarakteren har det nemt, keder publikum sig

Hovedkarakteren skal have et problem, hun har svært ved at løse. En hemmelighed hun ikke vil have frem. Eller en svær opgave, hun kæmper for at gennemføre.

3. Hovedkarakteren skal have en hovedmodstander

Jo stærkere hovedmodstanderen er, jo større er hovedkarakterens sejr til sidst. Tænk på Luke Skywalker og Darth Vader. Den ene var ikke noget uden den anden.

4. Giv karaktererne en hemmelighed

Alle karakterer bliver mere interessante, hvis de har en hemmelighed, som de prøver at skjule. At de har stjålet penge fra deres forældre er f.eks. en grim hemmelighed at bære rundt på.

5. Giv karaktererne en overraskelse

Det giver dramatik til jeres film, hvis I har en scene, hvor en eller to karakterer bliver overrasket af en anden karakter. Det skaber spænding, når karakterer ikke ønsker, at andre skal opdage, hvad de har gang i.

6. Filmen skal vende fra plus til minus eller omvendt

Der skal ske en forandring fra start til slut i filmen, ellers føler publikum, at de har spildt deres tid. Den

karakter, der er på toppen i filmens start, skal være på bunden i filmens slutning. Eller også skal karakteren have forandret sig undervejs, så hun er på toppen på en anden måde til sidst, end hun var i begyndelsen. Hun kan f.eks. være blevet et bedre menneske undervejs. Kan I lave et skift fra plus til minus i hver scene, bliver filmen ekstra god. Den, der har magten i begyndelsen af scenen, kan f.eks. miste den i slutningen.

7. Fortæl historien i tre dele

Som vi skrev i Kapitel 2, så fungerer film bedst, når I fortæller dem i tre dele. Her i Kapitel 3 kalder vi de tre dele præsentation, konflikt og forløsning.

1. Præsentation: Hvem er hovedkarakter, hvem er hovedmodstanderen, og hvad er problemet?

2. Konflikt: Hovedkaraktererne kæmper mod hovedmodstanderen. Hovedkarakteren er lige ved at tabe eller lige ved at vinde.

3. Forløsning: Hovedkarakteren vinder eller taber det endelige opgør. Publikum ser, hvordan hendes liv er forandret.

8. Begynd med et godt anslag

Som vi skrev i Kapitel 2, så fanger I bedst publikums opmærksomhed med et godt anslag. En scene med stille ensomhed eller et skjult blik fra en dreng til en pige kan være et lige så godt anslag som en scene med et larmende skænderi. Anslaget skal bare føles stærkt, så publikum lever sig ind i filmen med det samme.

Scener, hvor hovedkarakteren er alene, giver publikum mulighed for at leve sig ind i hans følelser. Klik på linket og se et eksempel.

<https://vimeo.com/99327050>

9. Lad hovedkarakteren være alene i mindst én scene

Det giver publikum plads til indlevelse, når hovedkarakteren er alene i en scene. Lad gerne alenescenen ligge før eller efter en konflikt med hovedmodstanderen. Hvis alenescenen ligger før konflikten med hovedmodstanderen, skal publikum vide, at konflikten kommer efter scenen. Ellers kan publikum ikke mærke, at hovedkarakteren forbereder sig på konflikten. Tjek dette klip, hvor hovedkarakteren er alene.

10. Mere handling, mindre snak

Jo mere, I kan vise med handlinger i stedet for snak, jo mere lever publikum sig ind i jeres film. Husk også, at den måde, hvorpå karaktererne i en film kigger på hinanden, siger mere end 1000 ord. Et koldt blik, et kærligt blik, et glimt i øjet, et opgivende blik eller et længselsfuldt blik. I ved, hvordan disse blikke ser ud. Husk dog, at I ikke må overdrive jeres mimik. Der skal ikke meget til, før mimikken virker overdrevet på film. Hellere spille for lidt end for meget. Less is more. Det samme gælder replikkerne. Hold dem korte, så de er nemmere at spille for jer.

Få en skarpere fortalt historie, brug tjeklisten

Er det tydeligt, hvem hovedpersonen er, og hvad hun vil? Er modstanden eller modstanderen stor?
Har en af karaktererne en hemmelighed? Bliver en af karaktererne overrasket af en anden karakter?
Vender filmen fra minus til plus? Fortæller I historien i tre dele? Har I et godt anslag?
Har I en alenescene? Bruger I handlinger frem for dialog til at fortælle jeres historie?

Tidsforbrug Trin 1: 2 lektioner

TRIN 2: OUTLINE

I skal bruge hver sætning fra jeres synopsis som overskrift på hver scene. Under overskriften beskriver I kort, hvad der sker i scenen. Husk, der er ingen dialog med i en outline, kun handling.

Overblik over filmens scene for scene

En outline på historien om Sofie kunne sætning for sætning tages fra synopsisen og se sådan her ud:

Scene 1: Sofie er ensom og uden for fællesskabet i klassen

Sofie sidder for sig selv i klassen, mens kliken af seje piger har det sjovt sammen.

Scene 2: Sofie vil gerne være med i kliken af seje piger, men de afviser hende

Sofie inviterer kliken af seje piger med til sin fødselsdag, men de beder hende om at skride.

Scene 3: For at vinde de seje pigers respekt laver hun om på sig selv

Sofie står foran spejlet derhjemme og lægger makeup. Hun klæder sig også i det samme seje tøj på som pigerne i den seje klike.

Scene 4: Det lykkes Sofie at blive en af de seje piger

I skolen næste dag synes kliken, at Sofie er blevet sej. Hun får lov til at hænge ud med dem.

Scene 5: Sofie opdager hurtigt, at de laver en masse ting, som hun slet ikke vil være med til

De seje piger stjæler fra skolens pengekasse. Sofie sidder alene i bussen bagefter og kigger tomt ud af vinduet. Derhjemme tager hun al makeuppen og det seje tøj af. Hun tager sit gamle tøj på igen.

Scene 6: Sofie forlader derfor kliken, som håner hende

Næste dag i skolen undgår hun kliken. De sparker til hendes ting og vælter hendes bøger på gulvet.

Scene 7: Men Sofie samler en gruppe andre outsiders omkring sig - både drenge og piger

Sofie deler fødselsdagsinvitationer ud til alle skolens nørder.

Scene 8: De skaber deres eget fællesskab, og Sofie er ikke længere ensom

Nørderne kommer til fest hjemme hos Sofie. De har det sjovt sammen. Hun sidder for sig selv og kigger med et smil på alle sine glade gæster.

Tidsforbrug Trin 2: 2 lektioner

TRIN 3: MANUSKRIFT

Når I har lavet filmens outline, begynder I at skrive filmens manuskript scene for scene.

Vis følelser med handlinger

Husk, at I kun må skrive, hvad publikum ser og hører. Hvis en karakter er vred, skal I skrive vreden som en handling. Hun kan f.eks. rive et brev i stykker eller smække med en dør. I må ikke bare skrive "Sofie er vred". I skal skrive, hvordan hun er vred. På film viser vi følelser og tanker gennem handlinger.

Her får I to eksempler på hvordan man ikke skal skrive, og hvordan man skal skrive i sit manuskript.

Sådan skal I ikke skrive i manuskriptet:

Sofie er ensom og uden for fællesskabet. De andre piger er onde ved hende.

Sådan skal I skrive i manuskriptet:

Sofie sidder for sig selv i klassen. De andre piger sidder sammen i en gruppe, mens de snakker sammen og smiler til hinanden. Ind i mellem kigger de på Sofie og griner. Pigerne kaster papirkugler efter Sofie.

Show it, don't tell it

Kan I se forskellen på de to eksempler? I det ene eksempel fortæller I, hvordan Sofie har det. I det andet eksempel viser I det. Inden for film siger man altid: *Show it, don't tell it.*

Vigtige detaljer

Hver scene begynder med en overskrift, der skal give jer overblik: Foregår scenen inde eller ude? På hvilken location foregår scenen? Foregår scenen om natten eller dagen? Sceneoverskriften er understreget, så det er nemt at bevare overblikket over manuskriptet. Af hensyn til overblikket skal I også huske at sætte sidenumre på alle manuskriptsider.

Hvad er en scene?

En scene foregår altid på samme sted og samme tid. Hvis karaktererne først er på et værksted og derefter går ind på et kontor og til sidst går tilbage på værkstedet, er det tre forskellige scener i manuskriptet, selvom de kun udspiller sig på to locations.

Scene 1 Værksted. Scene 2 Kontor. Scene 3 Værksted.

Når I optager de tre scener, skal I optage scene 1 og 3 først, fordi de foregår på samme location. Det er jo spild af tid at flytte skuespillere, kamera og andet udstyr to gange.

På næste side kan I se et eksempel på en manuskriptside med to scener.

TITTEL:

SOFIES ENSOMHED

Af: William, Emma, Jasmin og Mona. 8a,
Nøddebakkeskolen, 2014.

SCENE 1: INDE – KLASSELOKALE PÅ SKOLEN – DAG

SOFIE (15) sidder alene ved et bord i klassen og skriver i sit opgavehæfte. De andre piger sidder bag hende nogle borde væk. EMMA (15) er midtpunktet for gruppen af piger, der snakker og pjatter med hinanden. Sofie kaster skjulte blikke på dem.

De andre piger går ud af klassen. Sofie tager en stak fødselsdagsinvitationer fra sin taske og følger efter pigerne.

SCENE 2: UDE – SKOLEGÅRDEN – DAG

Sofie går hen til gruppen af piger og deler invitationer ud. Emma river sin invitation i stykker og kaster den i hovedet på Sofie.

Emma: Du er så klam, du er.

De andre piger griner og smider deres invitationer i hovedet på Sofie.

Emma: Skrid nu med dig.

Sofie kigger efter de andre piger, mens de går. Sofie har tårer i øjnene.

SLUT

1 sides manuskript = 1 minuts færdig film

I skal regne med, at 1 fuld A4-side skrevet i samme format som eksemplet tager 2 lektioner at optage. 4 fulde A4-sider, vil tage 8 lektioner at optage og blive til 4-6 minutters færdig film.

I næste kapitel lærer I at iscenesætte jeres film, så den bliver medrivende i både lyd og billeder.

Tidsforbrug Trin 3: 2 lektioner

KAPITEL 4

*Her kan I se en kort film fra en workshop i iscenesættelse.
<https://vimeo.com/99317592>*

6-MINUTTERSFILM

ISCENESÆTTELSE

I skal nu iscenesætte jeres film, og I begynder med at lave en skudliste til hver eneste scene. I har prøvet at lave skudlister i Kapitel 1 og 2, så det skulle være nemt for jer nu.

Det er en rigtig god idé at læse hele dette kapitel igennem, inden I begynder på iscenesættelsen. På den måde får I et godt indtryk af, hvad der skal til for at iscenesætte en 6-minutters film.

TRIN 1: PRØVEOPTAGELSE

Inden I optager hele filmen, skal I som en prøve iscenesætte og optage en af filmens vigtigste scener. Lav en detaljeret skudliste med kameraplacering, perspektiv, billedbeskæring osv.

I slutningen af dette kapitel er en række eksempler på forskellige billedbeskæringer.

Vælg gerne en dialogscene, hvor to eller flere karakterer taler sammen. Det giver en god erfaring med, hvor mange indstillinger en god dialogscene kræver for at fungere overbevisende og ægte i den færdige film.

Når I laver skudlisten, skal I bruge alle de virkemidler, I har lært om i de foregående kapitler. I skal f.eks. vælge netop den location, der bedst understøtter jeres historie. I skal vælge placering af kamera og perspektiv samt vælge beskæring af billeder i bl.a. nær, halvnær, total og halvtotal.

Gode råd om optagelser

I Kapitel 2 fik I nogle gode råd om etableringsskud og andre tips til iscenesættelse og optagelser. Nedenfor følger flere gode råd. De bygger videre på dem, I allerede er fortrolige med fra tidligere kapitler.

Sådan optager I en god dialogscene

1. Optag først et etableringsskud, der viser de to karakterer fra siden, så publikum kan se begge karakterer og den location, de befinder sig på.

2. Optag derefter scenen med over-skulderen-indstillinger, hvor publikum ser ansigtet på den talende og lidt af skulderen på den, der bliver talt til. Husk altid at optage ansigtet på den karakter, hvis reaktion og følelser er de vigtigste. Det skifter undervejs i dialogen. Husk at få optaget dialogen fra to kameravinkler, så I får gode reaktioner fra begge karakterer med. Det giver gode optagelser, som I kan klippe sammen til en god dialogscene.

6 Gode råd om optagelser af alle slags scener

1. Tal langsomt og hold tænkepauser i dialogen, så oplever publikum den mere ægte.

2. Husk at 'være i følelsen' og at spille med blikretninger og øjenkontakt. I spiller en karakter, ikke jer selv. Så I skal ikke føle jer pinligt til mode, uanset hvad jeres karakterer siger eller gør. Jeres karakterer er ikke jer selv.

3. Husk at optage pauser, hvor karaktererne tænker over noget vigtigt uden at sige eller gøre noget. Publikum vil altid prøve at sætte sig i karakterens sted og prøve at forestille sig, hvad karakteren tænker på.

4. Husk at variere perspektiverne, så I både bruger normal-, frø- og fugleperspektiv samt Point Of View.

5. Variér jeres beskæringer af motivet og flyt kameraet ofte i stedet for at zoome eller panorere. Ved at flytte kameraet ofte får I flere indstillinger og dermed variation i synsvinkel og perspektiv.

6. Lad karaktererne lave noget, mens de taler. De kan f.eks. være ved at reparere en cykel, snitte salat, flette julehjerter eller noget helt andet. Bare de laver noget, som passer til deres karakter. Det gør dem levende, så publikum oplever dem som rigtige mennesker, der lever et rigtigt liv.

Ordforklaringer

En indstilling

Hver gang I flytter kameraet, laver I en ny indstilling. Det samme gælder, når I hæver eller sænker kameraet til frø-, fugle- eller normalperspektiv. Eller når I beskærer motivet på en ny måde, f.eks. halvnær, nær eller total.

En synsvinkel

Det sted kameraet – og dermed publikum – ser filmen fra. Ser man det fra Sofies side, fra pigegruppens side, eller skifter filmens synsvinkel i scenen? Hver gang I flytter kameraet, skifter I synsvinkel. Og det er en af filmmediets store styrker, at historien kan skifte synsvinkel mange gange i en scene, uden at publikum bliver revet ud af fortællingen. Tværtimod bliver publikum viklet længere og længere ind i karakterernes forhold til hinanden.

Et motiv

Det kameraet peger på, f.eks. to mennesker der taler sammen, hjælper hinanden med at lappe en cykel eller løber om kap.

Et klip

I redigeringen deler I indstillingerne op til endnu mindre dele, som kaldes klip.

Når I har lavet den detaljerede skudliste, optager I scenen.

Derefter klipper I Scenen sammen.

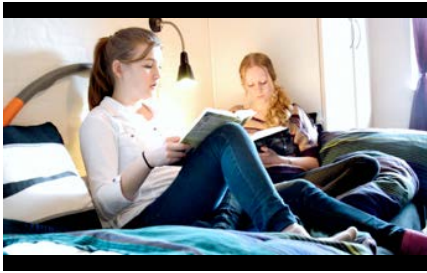
Tidsforbrug Trin 1: 2 lektioner

Her kan I se en prøve på iscenesættelsen af en scene fra filmen 'Helt i bund'. I så sikkert filmen i begyndelsen af kapitel 3. Læg mærke til, hvordan holdet har arbejdet med klip og beskæringer fra prøvefilmen til den færdige film.

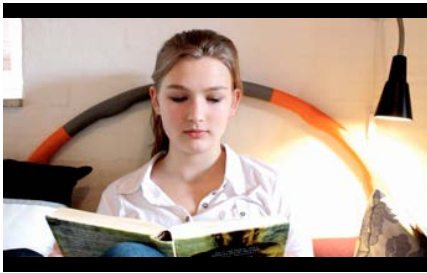
<https://vimeo.com/99317378>

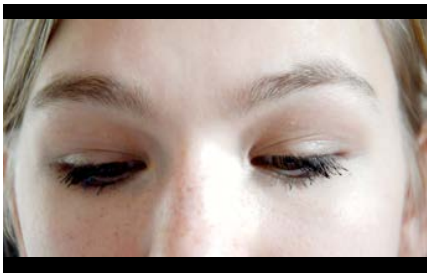
Eksempler på beskæringer

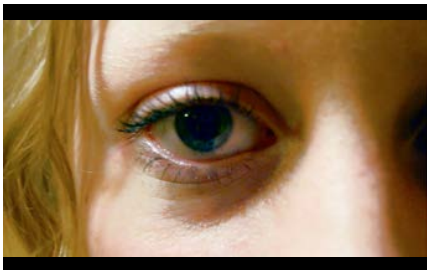
Total

Halvtotal

Nær

Ultranær

Over skulderen

Etableringsskud

Eksempler på perspektiv

Normalperspektiv: Publikum ser hovedkarakteren i øjenhøjde. De oplever at sidde ved siden af ham eller i hans sted. Derfor mærker publikum, at de identificerer sig med ham. Beskæringen er nær, og det skaber ekstra indlevelse.

Frøperspektiv: Hovedkarakteren i den grønne jakke bliver mobbet af drengegruppen, der kommer hen imod ham. Drengegruppen virker mere frygtindgydende, fordi de er set nedefra i såkaldt frøperspektiv. Beskæringen er en halvtotal, så både drengegruppen og hovedkarakteren kan være med i beskæringen.

Fugleperspektiv: Hovedkarakteren bliver set oppefra, nærmest fra drengegruppens synsvinkel, så han virker lille. Det understreger, hvor meget hovedkarakteren føler sig presset af drengegruppen. Det er tydeligt, at drengegruppen står over ham.

TRIN 2: GIV JERES SCENE ET KRITISK BLIK

Se prøvescenen igennem og snak om, hvad der virker og ikke virker. Kunne kameraet placeres anderledes? Bliver historien stærkere med flere nærbilleder eller mere frøperspektiv? Skal der være flere pauser i dialogen, så publikum får tid til at mærke karakterernes eftertænk-somhed? Et fælles gennemsyn giver altid gode idéer til forbedringer, som styrker filmen.

Tidsforbrug Trin 2: 1 lektion

TRIN 3: ISCENESÆTTELSE AF HELE MANUSKRIFTET

Inden I laver en skudliste for alle filmens scener, er det en god idé at gennemgå eksemplet på iscenesættelse af en film, som I kan læse nedenfor. Eksemplet bruger første scene i filmen om Sofie fra Kapitel 3.

Scene 1: Inde – Klasselokale på skolen – Dag

SOFIE (15) sidder alene ved et bord i klassen og skriver i sit opgavehæfte. De andre piger sidder bag hende nogle borde væk. EMMA (15) er midtpunktet for gruppen af piger, der snakker og pjatter med hinanden. Sofie kaster skjulte blikke på dem, mens hun skriver fødselsdagsinvitationer. Sofie går ud af rummet.

Eksempel på skudliste

Målet er at vise, at Sofie er ensom, og at hun er nederst i hierarkiet. Kan man vise dette uden ord, virker filmen stærkest på publikum, fordi der bliver mere plads til publikums egen indlevelse i scenen.

1. Indstilling, Total:

Hele klasseværelset hvor Sofie sidder alene ved et bord i et hjørne. De andre piger sidder sammen ved et andet bord i den anden ende af klassen.

2.1 Indstilling, Halvnær:

Sofies ansigt. Hun kigger over på de andre piger.

2.2 Indstilling, Nær:

Sofies ansigt. Hun kigger over på de andre piger.

3.1 Indstilling, Halvnær:

En af pigerne i gruppen kigger over på Sofie. Gruppen griner højt.

3.3 Indstilling, Nær set fra pigegruppens plads i rummet:

En af pigerne i gruppen kigger over på Sofie. Gruppen griner højt.

4. Indstilling, Nær igen set fra Sofies plads i rummet:

Sofies ansigt. Hun kigger væk og ned i bordet, da pigerne griner, og koncentrerer sig om at skrive.

5.1. Indstilling, Nær:

Sofie skriver navne på en stak fødselsdagsinvitationer.

5.2 Indstilling, Ultranær:

Sofie skriver navne på en stak fødselsdagsinvitationer.

6.1 Indstilling, Halvtotal set fra pigegruppens plads i rummet:

Sofie går ud af rummet.

Indstillinger bliver til klip

Som I kan læse, er den samme handling optaget med 9 forskellige indstillinger. Når man senere skal klippe filmen, klipper man frem og tilbage mellem forskellige indstillinger, så publikum ser den samme handling i forskellige beskæringer og fra forskellige synsvinkler. Det skaber tempo og rytme og afveksling i synsvinkel, som gør filmen mere interessant at se.

Scenen skal altid optages flere gange

For at få 9 forskellige indstillinger i denne scene, skal man optage hver handling flere gange. Når man f.eks. optager indstillingerne 8 til 9.3, hvor pigegruppen rejser sig og går, skal samme handling optages mindst fire gange.

Lav jeres skudliste nu. Husk etableringsskud, nærbilleder, skift mellem perspektiver og alle de andre virkemidler, I har arbejdet med indtil nu.

Tidsforbrug Trin 3: 2 lektioner

TRIN 4: FORBEREDELSE TIL OPTAGELSE

Når I har lavet jeres skudliste, skal I have styr på alt det praktiske, der hører med til en filmproduktion. I skal lave følgende:

1. Holdliste

Aftal hvem der gør hvad på filmholdet:

1. Instruktør
2. Fotograf
3. Indspilningsleder
4. Lydmand (Tonemester)
5. Skuespillere
6. Klipper

Instruktøren har ansvaret for, at skuespillerne siger og gør, som I har skrevet i manuskriptet. Instruktøren skal også vur-

dere, om skuespillet er levende og troværdigt, eller om scenen skal tages om. Fotografen har ansvaret for, at I får optaget scenerne med alle de indstillinger, I har lavet i skudlisten. Indspilningslederen skal holde styr på alt det praktiske, f.eks. aftaler, locations, rekvisitter. Indspilningslederen skal også holde styr på tiden, så I når alle jeres optagelser. Hvis I bruger en lydmand på jeres optagelser, skal han holde mikrofonen og have hovedtelefoner på. Lydmandens ansvar er nemlig, at lyden bliver i topkvalitet.

2. Skuespillere til alle roller

Husk at voksne skal spilles af voksne, børn spilles af børn og heste spilles af heste. Det skal være troværdigt

3. Locations

Lav en liste over alle locations, som scenerne kan optages på. I skal lave aftaler med alle locations, f.eks. hvis I skal optage inde i en butik eller hjemme hos nogen privat. Hvis I skal bruge et privat hjem, så brug et af jeres egne. Brug i det hele taget locations, hvor I ikke skal lave for meget om, for det tager altid lang tid. Locations skal være troværdige som skuespillerne. Brug en spisestue, hvis scenen foregår i en spisestue. Lad ikke et klasseværelse 'spille' spisestue.

Husk også at spørge om lov, hvis I skal optage et sted, der ikke er offentligt. Det gælder f.eks. hvis I vil optage i en butik, på en banegård eller i et offentligt transportmiddel.

4. Rekvisitter

Lav en liste over alle de rekvisitter, I skal bruge. Og sørg for at skaffe dem inden optagelserne. Igen skal det være troværdigt.

5. Optageplan

Sæt et bestemt antal minutter af til optagelserne af hver scene, f.eks. 15, 30 eller 45 minutter. Det er vigtigt, at I planlægger jeres optagelser, så I når alle scener inden for den tidsramme, I har til optagelserne af filmen.

Tidsforbrug Trin 4: 1 lektion

KAPITEL 5

Med et spejlreflekskamera (SLR) får I meget bedre lyd- og billedkvalitet end med en smartphone eller en tablet.

6-MINUTTERSFILM OPTAGELSE

I Kapitel 1, 2 og 4 har I fået en del gode råd om optagelse. I kan eventuelt genopfriske dem, inden I begynder på optagelserne.

I dette kapitel får I gode råd om mere avancerede film-optagelser, hvor man bruger spejlreflekskameraer (SLR), der giver flere muligheder for at give sin film samme filmiske look, som I kender fra professionelle film.

Vi anbefaler, at I optager filmen på 2 dage a 4 lektioner, så I får to lange dage uden afbrydelser. I skal arbejde koncentreret og effektivt for at nå det, for det er ret omfattende at lave en 6-minuttersfilm.

Optagelser med spejlreflekskamera (SLR)

Fordele med SLR

Det er sværere at bruge et spejlreflekskamera end en tablet eller smartphone. Til gengæld får I en meget bedre lyd- og billedkvalitet. Og I får mange flere kreative muligheder.

- I kan styre publikums opmærksomhed ved at bruge dybdeskarpheden, så en del af billedet er skarpt, mens resten er uskarpt
- Optikken på et SLR-kamera giver Jeres film et flot og filmisk look, der virker mere professionelt
- Mange SLR-kameraer og deres optikker filmer godt i svag belysning
- I kan bruge manuelle indstillinger, så I får det visuelle udtryk, der passer præcist til den måde, I vil fortælle filmen på
- I kan koble forskellige mikrofoner til et SLR-kamera, så lyden bliver perfekt

Klik på linket, hvis I vil se en kort film om at optage med SLR-kamera.

<https://vimeo.com/99317381>

Gode råd om brug af SLR-kamera

Der er så mange muligheder med SLR, at det er nemt at lave noget rod. Men holder I jer til nogle enkle regler for indstillinger af kameraet, er I sikre på et godt resultat.

- Billedkvaliteten skal være 1080 p, PAL, 25 fps (fps=billeder pr. sekund), som svarer til Blue-Ray kvalitet
- Indstil 'vælger-hjulet' til 'Auto', så kameraet sørger for korrekt belyste billeder
- Brug altid manuelt fokus, så I selv bestemmer, hvor fokus ligger i billedet
- Zoom ind på motivet inden hver optagelse og fokuser
- Zoom derefter tilbage til den ønskede beskæring af billedet
- Zoom ud igen til den ønskede beskæring af billedet
- Lydoptagelse indstilles til 'auto'
- Brug altid ekstern mikrofon, det giver langt bedre lyd kvalitet
- Brug hovedtelefoner under optagelsen for at tjekke lyden undervejs
- Brug stativ, det giver mere rolige optagelser

Nedenfor kan I læse mere om baggrunden for de enkle regler

Billedopløsning

Indstil kameraet til denne billedopløsning: 1080p 25 fps. (fps = billeder pr. sekund). Så får I en kvalitet, der svarer til Blue-Ray og egner sig til at blive vist med en projektor på et stort lærred.

Billedopløsning

Manuelt fokus

Automatisk lyd

Automatisk lyd

Automatisk lyd

Manuelt fokus

Brug manuelt fokus. Autofokus har det med at 'køre frem og tilbage', så I ikke har kontrol over, hvilken del af billedet der er i fokus, mens I optager.

Når I sætter manuelt fokus, så zoom ind på motivet inden optagelsen for at sikre, at motivet står skarpt. Derefter zoomer I ud igen til den beskæring, I ønsker af billedet (zoom og fokusering fungerer nemlig uafhængigt af hinanden). Nu er I klar til at optage. Efter optagelserne kan I zoome ind i filmen på kameraets skærm og gennemse optagelsen for at tjekke skarpheden.

Udnyt dybdeskarphe

I kan styre publikums opmærksomhed med skarpheden. Sæt fokus på den del af billedet, som publikum skal rette opmærksomheden mod.

Det er en dramatisk god effekt at skifte fokus fra en skuespiller til en anden under optagelsen. Men hvis I skifter fokus midt i en optagelse, er det en fordel at have kameraet på stativ. Det er også en god idé at øve fokusskiftet nogle gange, for det er meget svært at lave denne filmiske effekt.

Automatisk lyd

Sæt lydoptagelsen på 'auto'. Det giver bedre optagelser, at I lader kameraet styre lyden. Men husk at slutte en ekstern mikrofon til kameraet. Det giver meget højere lyd kvalitet, end I får med kameraets indbyggede mikrofon. Brug gerne en vindhætte, som er brugt på et af billederne her. Så undgår I vindstøj på jeres optagelser. Kan I skaffe en boom-stang til mikrofonen, kommer den helt tæt på skuespillerne, når de taler. Det giver endnu bedre lyd.

Husk, at I altid skal bruge hovedtelefoner, når I optager. Så kan I tjekke lyden på stedet og være sikre på, at I får god lyd med hjem.

Brug faste indstillinger

Brug ikke zoom når I optager, brug kun faste beskæring. Zoom skal I kun bruge til at finde den rette beskæring, og når I fokuserer. Dette er altid reglen, når man optager film. Langt de fleste film, I ser i biografen, bruger nemlig ikke zoom. Professionelle filmmagere flytter hellere kameraet tættere på eller længere fra motivet. De bruger kort sagt fødderne som zoom. Det har vi som biografpublikum vænnet os til at se. Derfor virker det mere filmisk rigtigt på publikum, at kameraet flytter sig frem for at zoome.

Pas på med dovent kamera

I skal heller ikke panorere under optagelserne, altså dreje kameraet fra side til side. Men I må meget gerne 'gå med motivet'. I kan f.eks. gå med kameraet og optage hovedkarakteren forfra, mens hun går. Det giver en dramatisk effekt med plads til publikums indlevelse. Det er ALTID bedre at flytte kameraet eller gå med kameraet end at zoome og panorere. Panorering giver i øvrigt ofte hakkede billeder med SLR-kameraer, fordi de har en såkaldt 'rullelukker'.

Brug gerne stativ

Håndholdte optagelser bliver nemt alt for rystede. Med et stativ får I mere rolige kamerabevægelser. I kan enten bruge et stativ, der står på jorden, eller en såkaldt 'rig', som man bærer på skulderen. Stativ giver især rolige etableringsskud i totalindstillinger og ved brug af stærk tele, hvor kameraet står langt fra motivet, men er zoomet helt ind på det.

Tjek og lav om

Tjek jævnligt jeres optagelser, når I har lavet dem. Lav dem om med det samme, hvis I ikke er tilfredse med lyd, billede eller skuespil. Og zoom ind i billedet for at tjekke, om det er skarpt.

Tidsforbrug Kapitel 5: 2 dage a 4 lektioner

Ved at skifte fokus fra pigen i forgrunden til de to piger i baggrunden, da pigen drejer hovedet, flytter man publikums opmærksomhed til de to piger.

KAPITEL 6

Billedtekst: Husk at have manuskriptet ved siden af jer, når I klipper filmen. Så holder I nemt styr på, hvordan rækkefølgen skal være i de mange klip, I er kommet hjem med.

REDIGERING

10 TRIN TIL DET GODE KLIP

Sådan klipper I en scene godt

- Når karaktererne reagerer på noget, så klip til deres reaktioner. Det er reaktionerne, publikum vil se
- Klip i bevægelser eller på en markant lyd, så publikum ikke lægger mærke til klippet
- Begynd hver scene med et etableringsbillede
- Brug kun overblændinger eller krydssløringer, hvis I vil vise, at der er gået noget tid
- Nedtoning til sort og optoning fra sort betyder, at der er gået lidt længere tid. Ofte bruger man også denne effekt for at vise, at handlingen foregår et andet sted end det foregående klip
- Brug den baggrundslyd, der er på scenens location. Hvis I fjerner lyden helt, vil publikum undre sig over stilheden. I kan altid skrue op og ned for lyden i redigeringen

Der er grundlæggende to former for klipning: Skjult klipning eller Fremhævet klipning. Vi gennemgår kort de to former her.

Skjult klipning

I skjult klipning forsøger man at undgå, at publikum lægger mærke til klippet. Derfor klipper man ofte fra én bevægelse i det ene klip til én bevægelse i det næste klip, f.eks. fra en pige der drejer hovedet til en dreng, der drejer hovedet. Man kan også klippe på markante lyde, f.eks. skrig, fuglefløjt, ringeklokker, bilhorn, dommerfløjter, smækkende døre. Lyden af en dør, der smækker hårdt, skjuler f.eks. et klip effektivt.

Fremhævet klipning

Nogle gange kan man fremhæve klippet for effektens skyld. Et meget brugt fremhævet klip er at lade hovedkarakteren gå mod kameraet og komme tættere på i tre-fire klip.

Klip UDEN overgange. De meste af tiden

Overblændinger og andre effekter mellem klippene betyder på filmsprog, at der er gået noget tid. Derfor skal I ALTID udlatte disse effekter, når I klipper en dialogscene. Kan I undvære dem helt i hele filmen, er det bedst. Overgange gør ikke filmen smukkere at se på. Så brug overgange sparsomt og kun, hvis I er nødt til det for at vise, at der er gået noget tid.

10 trin til det gode klip

1. Se først jeres optagelser igennem
2. Lav en foreløbig klipning af filmen, hvor alle klip ligger i den rigtige rækkefølge
3. Juster de enkelte klip, så klippene bliver mere præcise
4. Juster lyden, så man kan høre, hvad alle siger, og der ikke er noget, der er for højt eller lavt
5. Læg eventuelt overgange mellem klippene, hvor de er nødvendige
6. Læg musik og lyde på de rigtige steder og juster lydniveauerne
7. Læg titel og rulletekster på filmen
8. Se hele filmen igennem og finjuster de enkelte klip
9. Finjuster lyden
10. Gem filmen i HD som enten 1280x720 eller 1920x1080 i formatet .mp4 eller .mov

Enkle redigeringsprogrammer er de bedste

Mange computere kommer med et enkelt redigeringsprogram, som er nemt at komme i gang med. Og de fleste kan alt det, I har brug for at kunne i dette kapitel. Er I allerede vant til at redigere, så bruger I bare de redigeringsprogrammer, I er fortrolige med.

Til Apple anbefaler vi iMovie. I Windows kan I bruge Windows Movie Maker, men vi anbefaler også andre redigeringsprogrammer, f.eks. Movavi.

Husk at tjekke rettigheder til lyd og musik

Hvis I vil dele filmen på nettet, skal musik og andet copyright-beskyttet materiale være lovligt at bruge. Det betyder, at I skal have rettighederne til musikken. Det er ikke nok, at I har betalt for lyd og musik på en CD, Spotify, iTunes eller lignende. I skal også have rettighederne til at bruge dem på film.

Find gratis lyd og musik på nettet

I programmer som iMovie ligger der allerede et bibliotek af lyd og musik, som I kan bruge. Men det bliver hurtigt kedeligt, hvis alle bruger det samme. I får derfor nogle links til steder på nettet, hvor I kan hente såkaldt royalty-free lyd og musik. Der findes mange steder, I kan hente det. Prøv selv at finde nogle steder, så I får lyd og musik, som de andre i klassen ikke bruger.

www.ccmixer.org

www.jamendo.com

www.freeplaymusic.com

Tidsforbrug Kapitel 6: 4 lektioner

KAPITEL 7

*I kan se en kort film fra en SUB-FILM premiere,
hvis I klikker på linket.*

<https://vimeo.com/99317377>

PREMIERE

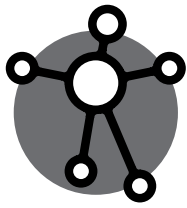
Et af målene med at skabe jeres film var, at filmene skulle være interessante for publikum at se. Hold derfor en premiere, hvor I inviterer en masse mennesker, som ikke har været med til at skabe filmene.

Det kan være lidt nervepirrende at skulle vise sin film til andre, men publikums reaktion er vigtig at kende, hvis man vil blive en bedre filmskaber. Læg mærke til, hvordan publikum reagerer undervejs i visningen. Reagerede publikum, som I hå-

bede? Hvis ja, hvad var det så, I lykkedes med? Hvis nej, hvad var det så, I ikke lykkedes med?

Lyt til publikums reaktion, og lær af jeres succeser og fejl. Husk, at I laver film til et publikum, og at I altid kan blive dygtigere. Bliv ved med at lave film, og bliv ved med at øve jer. Kun sådan, bliver man en god filmmager.

Tidsforbrug Kapitel 7: 2 lektioner eller mere

børnekulturhuset

**AARHUS
KOMMUNE**

AARHUS BILLED- OG MEDIESKOLE

FILM**BY**AARHUS

「
Lommefilm」

SUB-FILM ER ET SAMARBEJDE MELLEM

- Aarhus Billed- og Medieskole
- Lommefilm
- Aarhus Kommune
- FilmBy Aarhus

Vi takker desuden følgende for rigtig godt samarbejde:

- UNG I Aarhus
- Unge [cooltour]
- Aarhus Festuge
- Nordisk Film Biografer